

TENERIFE - DE STEILE WANDEN VAN EEN VULKAANEILAND

H.J. Veldhuis

Tenerife, a volcanic island with steep cliffs

The author reports his collecting-activities on and around Tenerife in November 2001. Shellcollecting is not easy here because of the rocky coast. Collecting on the beaches produced only a few species, so it was necessary to go snorkelling and diving. 114 different species were collected during one week.

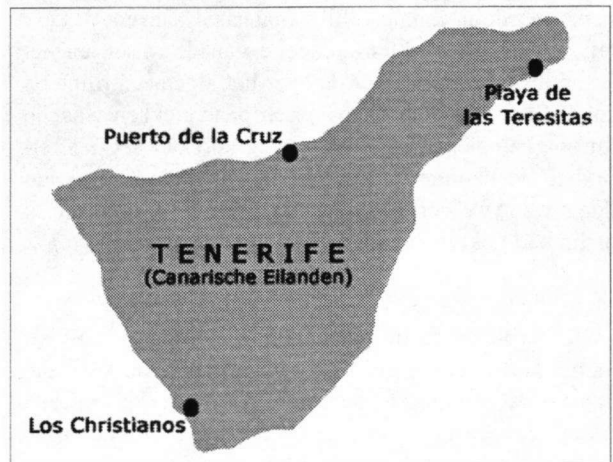
Als je al jaren verzamelt, ben je steeds weer op zoek naar nieuwe gebieden om je geluk te beproeven. Dan heb je immers de grootste kans soorten te vinden die je nog niet in je collectie hebt. Voor mij als verzamelaar van Europese mariene schelpen vormen de Canarische Eilanden zo'n gebied. Ik twijfelde echter al jaren of deze eilanden wel echt tot het verzamelgebied Europa behoorden. Ze maken dan wel deel uit van het Spaanse grondgebied maar bevinden zich ver zuidelijk voor de Afrikaanse kust. De twijfel werd definitief weggenomen door de informatie die vermeld staat op de website van CLEMAM ('Checklist of European Marine Mollusca'). De begrenzing van het Europese verspreidingsgebied van mollusken wordt daar als volgt aangegeven: Atlantische Oceaan van 26 graden noorderbreedte tot de Noordpool, de Midden Atlantische Rug, de Middellandse Zee en de Zwarte Zee. In november 2001 bracht ik dan ook voor het eerst een bezoek aan deze eilanden-groep en op basis van informatie van duikvrienden besloot ik te kiezen voor Tenerife.

Dat Tenerife een echt vulkaaneiland is wordt al snel duidelijk. Uiteraard in het binnenland, omdat de vulkaan de Teide, centraal gelegen op het eiland, bij helder weer vanaf alle kanten van het eiland te zien is. Een bezoek aan deze vulkaan is zeer de moeite waard. De tocht ernaartoe gaat door een zeer ruig landschap met vele kleurschakeringen, dat op diverse plekken iets wegheeft van een maanlandschap. Maar ook langs de kust kun je het vulkaaneiland herkennen aan de vulkanische rotsformaties en de uit zwart vulkaanzand bestaande, slechts sporadisch aanwezige, natuurlijke strandjes. Dat de kust vooral bestaat uit steile rotswanden maakt het verzamelen op Tenerife niet eenvoudig. Hoewel er wel sprake is van getijdenverschil valt er bij eb slechts een klein gedeelte droog, omdat de steilheid onderwater doorgaat en de diepte snel toeneemt.

Vooraf heb ik informatie ingewonnen bij diverse leden van de NMV, hetgeen resulteerde in veel tips over de verzamelmogelijkheden aan de zuidwestzijde van het eiland. Dit is niet verwonderlijk, want daar liggen de grote toeristenoorden, onder anderen Los Christianos en Playa de las Americas, waarnaar de meeste touroperators de reizen organiseren. Wij hebben echter via kennissen een appartement geboekt en verbleven in Puerto de la Cruz aan de noordzijde van het eiland (afb. 1).

Het duiken

Zoals ik hiervoor al schreef, kreeg ik de tip om naar Tenerife te gaan van duikvrienden. Ik ging naar het duikcentrum waarmee zij ook hebben gedoken: 'Atlant-

Afb. 1. Tenerife, vinplaatsen 2001. H.J. Veldhuis.

tik' in Puerto de la Cruz. Het duikcentrum is gevestigd onderin hotel 'Maritim', alwaar zij goede voorzieningen hebben. Dat het duikcentrum in Duitse handen was, werd snel duidelijk omdat alles 'gründlich' geregeld was. Het duiken verliep bijna overgeorganiseerd, maar dat bleek juist zeer positief. Het duiken bij Tenerife is immers niet eenvoudig. Over het algemeen is er sprake van behoorlijke diepten, duiken tot 40 meter zijn geen uitzondering, en de verdere omstandigheden (veel wind en hoge golven) maken het vaak ook niet eenvoudiger. Nadat de duikers zich bij het duikcentrum hebben verzameld, vindt er allereerst een briefing plaats waarbij de duikplaats met sheets wordt toegelicht en de buddies worden ingedeeld. Vervolgens worden de duikers met busjes naar de haven gebracht om aan boord te gaan van de aluminium boot. Ook aan boord is alles tot in de puntjes geregeld van het neerleggen van de apparatuur tot aan het uit en in de boot helpen.

Ik heb gedurende ons verblijf helaas maar twee duiken kunnen maken. Dit is te weinig om een goede indruk te krijgen, maar toch wil ik een korte beschrijving geven. Het onderwaterlandschap is werkelijk indrukwekkend, met vele steile wanden die vanaf zo'n 10-15 meter de diepte ingaan tot over de 60 meter, grotten en natuurlijke bruggen. De lavarotsen zijn onderwater nogal kaal. Alleen onder de overhangen bevindt zich wat koraal etcera. Opmerkelijk is de kwantiteit en diversiteit aan vissen. Het is een mengeling van vissen die ik kende van het Middellandse zeegebied en van tropische zeeën. Doordat de diepten voor de kust snel toenemen worden ook vaak grotere vissen waargenomen, waaronder *Manta's* en andere roggen.

Toen ik mijn tweede duik gemaakt had speet het me

dat ik niet méér mogelijkheden had om te duiken. Ik zou in de toekomst nog wel eens terug willen om wat vaker te gaan duiken.

Het verzamelen

Het verzamelen op Tenerife is, zoals ik al schreef, niet zo eenvoudig. De stranden op Tenerife zijn vrijwel allemaal van kunstmatige aard en daarvoor is het water diep, waardoor er nauwelijks materiaal aanspoelt. Ook valt er slechts een klein gedeelte van de rotsen en het strand droog bij eb. Door de over het algemeen ruige en steile rotskusten zijn er maar een paar plekken waar je kunt verzamelen. Een week was te kort om het hele eiland te verkennen en ik beperkte me dan ook tot de plaats waar we verbleven en een tweetal plekken die ik als tip had gekregen van andere verzamelaars.

Puerto de la Cruz

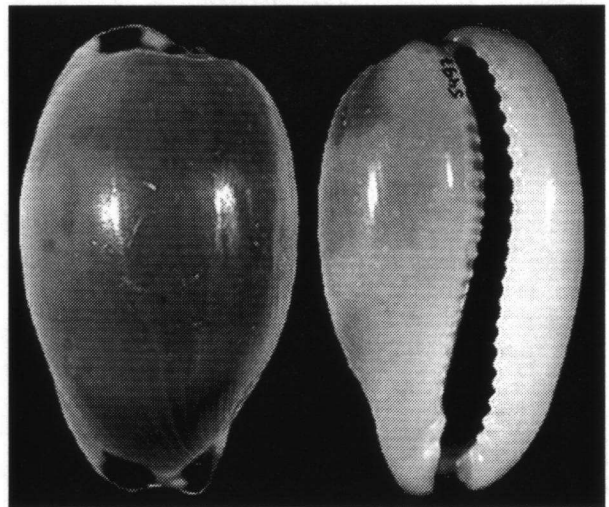
We verbleven in deze stad aan de noordzijde van het eiland. Het is een grote stad gelegen langs de kust, die zich vooral kenmerkt door ruige rotsen. Er deden zich drie mogelijkheden voor om te verzamelen; op de bij eb droogvallende rotsen, bij de vissers in de haven en tijdens het duiken voor de kust.

Ons appartement lag op loopafstand van het natuurlijke strand 'Playa Jardin' dat geheel zwart van kleur is. Op het strand zelf is absoluut niets te vinden, daarvoor moet je de lavarotsen beklimmen die bij eb droogvallen. Dat is op zich al een hele opgave want de rotsen zijn niet alleen vrij ruig, maar ook erg glad. Ik slaagde er dan ook niet in geheel droog tussen de rotsen door te manoeuvreren, hetgeen me een landing opleverde in één van de poeltjes. Gelukkig maar dat de temperaturen zelfs in november nog aangenaam zijn (20-25 graden Celsius). Het is trouwens sowieso niet mogelijk om met droge voeten tussen de rotsen door te lopen, je moet regelmatig door een poeltje waden. Het valt dus aan te bevelen om oude schoenen aan te trekken, die nat mogen worden. Bij het 'Playa Jardin' bevinden zich in het midden van het strand twee rotsgedeelten, het meest westelijke gedeelte kenmerkt zich door hoge rotspartijen, terwijl het andere beduidend lager is. In het hoogstgelegen gedeelte van de rotsen, de spatwaterzone, leven vele exemplaren van *Littorina striata*, die met groot gemak te verzamelen zijn. Onder de hoogwaterlijn zijn het vooral *Osilinus*-soorten en *Patella*'s die met name op de steilere rotswanden leven. Bij eb vormen zich tussen de rotsen vele poeltjes, waaromheen het goed verzamelen is. Het viel me op dat op de stenen in de buurt van poeltjes enorme hoeveelheden buikpotigen rondkropen. Als je je over de stenen boog lieten ze zich direct in het water vallen en het werd dan ook snel duidelijk dat ze allemaal door heremietkreeftjes bewoond werden. De meest gangbare soorten waren *Columbella andersoni*, *Stramonita haemastoma*, *Nassarius cuvieri* en *Mitrella broderipi*. Daarnaast vond ik ook *Mitrella acellata*, *Vexillum zebrium*, *Mitra cornea* en *Coralliophila meyen-dorffi*. Het viel me op dat ik alleen bij een poeltje bij het

hoge rotsgedeelte een grote hoeveelheid levende exemplaren van *Cerithium rupestre* aantrof. Deze soort vond ik elders niet. Een tweetal andere soorten vond ik alleen bij het lagere rotsgedeelte: *Haliotis coccinea* en *Erosaria spurca*.

Tijdens een wandeling door de stad liepen we langs het haventje. Net toen we weer wilden vertrekken, omdat er niets te vinden was en er geen activiteiten van vissers waar te nemen waren, kwam er vanaf zee een klein vissersbootje. Ik besloot even te wachten en te gaan kijken. Ze bleken diverse vissen te hebben gevangen en naast de kist lagen twee grotere buikpotigen die door heremietkreeften werden bewoond: *Charonia lampas lampas* en *Cymatium parthenopeum*. Ik vroeg of ik deze mocht hebben voor mijn collectie en dat bleek geen probleem.

De laatste verzamelmogelijkheid deed zich voor tijdens het duiken. De duiken werden gemaakt direct voor de kust van Puerto de la Cruz op nog geen 10 minuten varen vanaf de haven. De eigenaren van het duikcentrum waren er niet echt happig op, maar uiteindelijk kreeg ik wel de toestemming om tijdens het duiken te verzamelen, als ik dat maar op bescheiden schaal zou doen en als ik maar geen levende exemplaren mee zou nemen. Veel schelpen zag ik echter niet. Ik verzamelde alleen een losse klep van *Lima lima* en twee mooie exemplaren van *Luria lurida* (afb. 2). We bleven vooral

Afb. 2. *Luria lurida* (Linné, 1758), Puerto de la Cruz, 15-11-2002, leeg, duikend verzameld, lengte 42 mm.

langs de steile wanden duiken en kwamen niet op de bodem daaronder. Een ideale plek voor een gruismonster was dus nauwelijks te vinden. Op goed geluk nam ik gruis mee vanaf een plateau op ongeveer 25 meter diepte. Het gruismonster was niet erg rijk aan schelpjes en er bleef uiteindelijk niet veel materiaal over om te determineren. *Gregariella semigranata* en *Bittium reticulatum* waren de soorten die het meest in dit gruis voorkwamen. Daarnaast vond ik onder anderen *Eulima fuscazonata*, *Rissoa albugo*, *Alvania watsoni*, *Zebina vitrea*, *Gibberula recondita* en *Ebala nittidissima*. In totaal vond ik in dit gruis 34 soorten.

Los Christianos

Het stadje Los Christianos moet vroeger een idyllisch havenstadje zijn geweest, maar momenteel is het een enorme toeristenstad met vele hotels, appartementen en restaurants. Op zich niet zo verwonderlijk omdat het in dit zuidelijke deel van Tenerife vrijwel het gehele jaar zomer is en er minder neerslag valt dan in het noorden. Ze hebben het de toeristen echt naar de zin willen maken, want wat willen zij? Inderdaad: zon, zee en strand. Omdat het strand nog ontbrak hebben ze dat kunstmatig aangelegd. Ik bezocht dit strand dat rechts van de haven ligt.

Verzamelen op het strand had geen zin want er lag geen aanspoelsel, dus werd de snorkeluitrusting aangehouden. Ik snorkelde langs de strekdam aan de linkerzijde van het strand. Gezien de ongunstige tijd van de laagwaterstand, kwam het er alleen van om tijdens vloed te snorkelen. Dit had een groot nadeel, want om de bodem te kunnen bereiken moest ik nu hoekduiken maken naar behoorlijke diepten. Een diepte van 6-7 meter was normaal, maar ik maakte ook diverse hoekduiken naar 10-12 meter. Daarbij wordt een behoorlijke aanslag gepleegd op je uithoudingsvermogen en je hebt na de afdaling niet veel tijd over om rustig rond te kijken op de bodem en naastgelegen rotsblokken, want je moet ook nog weer naar boven.

In het ondiepere gedeelte vond ik op het zand klepjes van *Loripes lacteus* en exemplaren van *Polycines lacteus*. Op de rotsblokken vond ik een levend exemplaar van *Patella ulyssiponensis* (afb. 3) en *Bursa thomae* en diverse buikpotigen die bewoond werden door heremietkreeften, waaronder een tweetal exemplaren van *Conus pulcher siamensis* (afb. 4), die ik op 10 meter diepte vond. Onderaan de rotsblokken vond ik tussen het wier een leeg doublet van *Pinna rudis* en doubletten van *Nodipecten corallinoides*. Tijdens het stenen keren in ondieper water vond ik exemplaren van de keverslak *Chiton canariensis*. Tenslotte nam ik nog wat zand mee vanaf 5-8 meter diepte in de hoop dat ik hiertussen nog wat kleine soorten zou vinden. Dat bleek inderdaad het geval. Ik vond in dit gruismonster 45 soorten. Daaronder on-

der anderen diverse *Alvania's* en *Manzonias* en vele andere soorten die ik nog niet in mijn collectie had en waarvan ik er enkele wil noemen: de buikpotigen *Epitonium algerianum*, *Caecum atlantis*, *Atlante lesueuri* en *Alys macandrewi*, de tweekleppige *Linga adansonii* en de stootand *Dischides polites*.

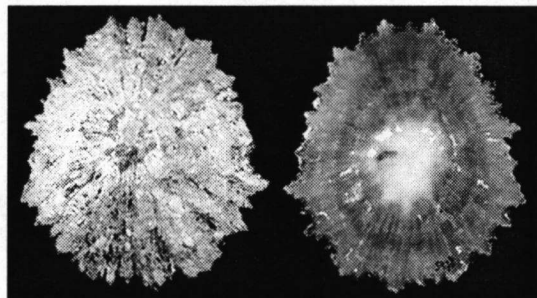
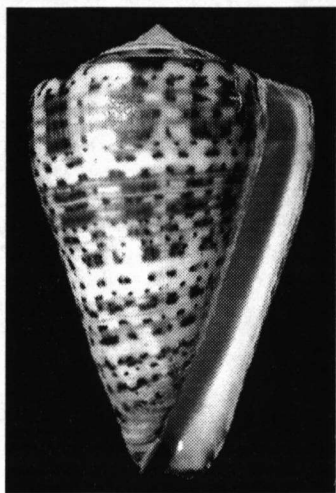
Playa de las Teresitas

Dit strand ligt aan de zuidoostkust net voorbij de havengebieden van Santa Cruz. Het strand is kunstmatig aangelegd en wordt aan beide zijden beschermd door een strekdam en ook voor de kust ligt een dam die afkalving van het strand moet voorkomen. Ook hier was snorkelen de enige methode om te kunnen verzamelen. Ik startte mijn tocht in het midden van het strand en stak daar het ondiepe gedeelte over. Ik kroop over de dam en vervolgde de zoektocht aan de zeezijde van de dam en zwom richting de linker strekdam, waarna ik via de nauwe doorgang bij de strekdam terugzwom langs de dam aan de landzijde.

Het verzamelen aan de zeezijde was niet eenvoudig, want ook hier bevond de overgang tussen rotsblokken en zandbodem zich op 10-13 meter diepte. Diepe hoekduiken waren nodig en dat beperkte de mogelijkheden sterk. Op de rotsblokken zag ik diverse levende exemplaren van *Pseudochama radians*. Omdat ik deze niet leeg aantrof, besloot ik er één van een rotsblok te verwijderen.

Verreweg de beste plaats was direct nadat ik door de nauwe doorgang snorkelde en de dam vervolgde aan de landzijde. Hier vond ik achterelkaar de volgende soorten: een levend doublet, dat ik niet verzamelde, en een leeg doublet van *Pinna rudis*, twee exemplaren van *Cymatium nicobaricum* (afb. 5) en een exemplaar van *Cerithium vulgatum*. Ook vond ik enkele kleppen van *Chama pefselis*, die ik eerst niet als zodanig herkende, omdat de ribben erg laag waren.

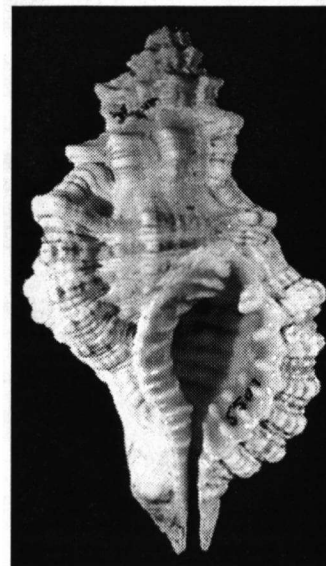
Aan het eind van de snorkeltocht vond ik nog een takje dat volledig doorboort was door paalwormen. In dit takje trof ik vleesresten aan en vele klepjes en pallet-

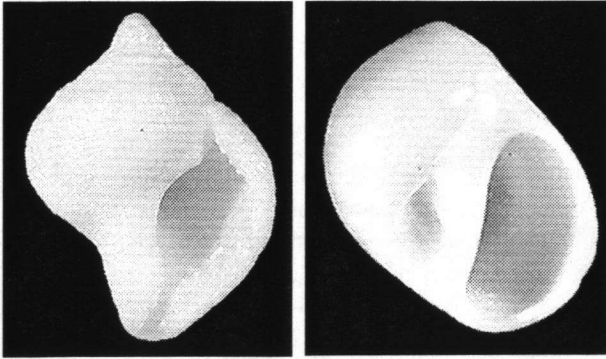
Afb. 3. (boven) *Patella ulyssiponensis* Gmelin, 1791, Los Christianos, 12-11-2002, levend, snorkelend verzameld, lengte 45 mm.

Afb. 4. (links) *Conus pulcher siamensis* Hwass in Bruguière, 1792, Los Christianos, 12-11-2001, bewoond door heremietkreeft, snorkelend verzameld, lengte 73 mm.

Afb. 5. (rechts) *Cymatium nicobaricum* (Röding, 1798), Playa de las Teresitas, 15-11-2001, leeg, snorkelend verzameld, lengte 48 mm.

jes. De palletjes maakten het determineren eenvoudig, het bleek *Lydus pedicellatus* te zijn.

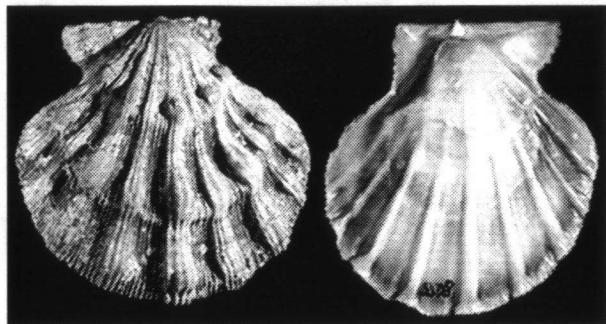
Afb. 6. (links) *Bursa marginata* (Gmelin, 1791), Los Christianos, 12-11-2001, leeg, snorkelend verzameld, lengte 17 mm.

Afb. 7. (rechts) *Polycines lacteus* (Guilding, 1834), Los Christianos, 12-11-2002, leeg, snorkelend verzameld, lengte 13 mm.

Nawoord

Het verzamelen op Tenerife was al niet eenvoudig, nog lastiger werd het toen ik ging determineren. De grotere soorten waren betrekkelijk eenvoudig op naam te brengen, maar de gruisvondsten zorgden voor veel twijfels en onduidelijkheid. Dat valt vooral te wijten aan het feit dat er niet veel literatuur voor handen is. Nordsieck en Talavera geven een mooi startpunt voor de buikpotigen, maar het is ook bekend dat sommige naamgevingen in hun boek omstreden zijn. Daarnaast zijn de afbeeldingen van kleine soorten niet altijd gedetailleerd genoeg en zijn de omschrijvingen summier. Voor de tweekleppigen is er een redelijk boek uit 1997. Beide boeken zijn alleen in het Spaans geschreven, hetgeen het niet eenvoudiger maakt. Mede dankzij de hulp van J. Eikenboom en H. Menkhorst is het toch gelukt vele soorten op naam te brengen. Daarvoor wil ik hen beiden danken.

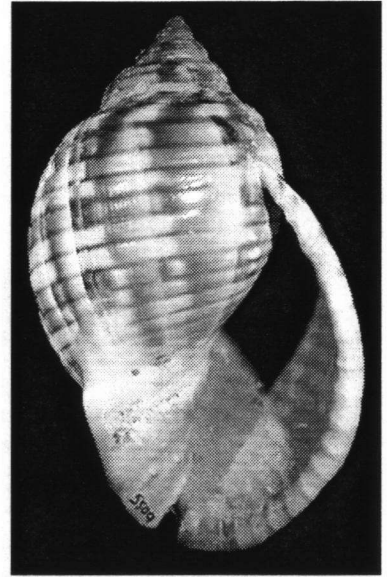
De soortenlijst omvat in totaal 114 soorten (2 keverslakken, 85 buikpotigen, 26 tweekleppigen en 1 stootand). Daartussen zitten voor mijn collectie 53 nieuwe soorten. Het viel me tijdens het determineren op dat een tweetal soorten niet opgenomen is in de CLEMAM-lijst, maar wel degelijk op Tenerife verzameld kan worden. Het betreft de soorten *Polycines lacteus* (afb. 7) en

Afb. 8. *Nodipecten corallinoides* (d'Orbigny, 1834), Playa de las Teresitras, 15-11-2001, losse kleppen, snorkelend verzameld, lengte 29 mm.

Conus pulcher siamensis.

Dat een bezoek aan dit voor mij nieuwe gebied lonend was blijkt wel uit het grote aantal soorten dat nieuw was voor mijn collectie. De verzamereis was dus geslaagd. Jammer is echter wel dat door de steile wanden en de daarmee gepaard gaande snelle toename van de diepte er op dit vulkaaneiland zeer weinig plaatsen zijn waar je eenvoudig kunt verzamelen.

Afb. 9. *Phalium granulatum* (Von Born, 1778), Playa de las Teresitras, 15-11-2001, bewoond door heremietkreeft, snorkelend verzameld, lengte 76 mm.

Literatuur

- BOUCHET, P. & A. WAREN, 1986. Revision of the Northeast Atlantic Bathyal and Abyssal, Aclididae, Eulimidae, Epitonidae, part 3. Societa Italiano di Malacologia, Milaan.
- BOYER, F., 2001. The genus *Granulina* (Marginellidae) in the Canary Islands. Bolletino Malacologico, 37(1-4), 27-32.
- CONSOLADO MACEDO, M.I., M.I. CONSOLADO MACEDO & G.P. BORGES, 1999. Conchas Marinhas de Portugal. Editorial Verbo, Lissabon.
- HOUART, R., 2001. A review of the recent Mediterranean and Northeastern, Atlantic species of Muricidae. Evolver, Rome.
- MOOLENBEEK, R.G. & H.J. HOENSELAAR, 1998. The genus *Alvania* on the Canary Islands and Madeira, Part 2. Bulletin Zoologisch Museum Amsterdam, 16(8).
- MOOLENBEEK, R.G. & H.J. HOENSELAAR, 1989. The genus *Alvania* on the Canary Islands and Madeira, Part 1. Bulletin Zoologisch Museum Amsterdam, 11(27).
- MOOLENBEEK, R.G. & M.J. FABER, 1987. The Macaronesian species of the genus *Manzonina*, Part I. De Kreukel, 23(1).
- MOOLENBEEK, R.G. & M.J. FABER, 1987. The Macaronesian species of the genus *Manzonina*, Part II. De Kreukel, 23(2/3).
- MOOLENBEEK, R.G. & M.J. FABER, 1987. The Macaronesian species of the genus *Manzonina*, Part III. De Kreukel, 23(10).
- NORDSIECK, F. & F. GARCIA-TALAVERA, 1979. Molluscos Marinos de Canarias y Madeira (Gastropoda). Selecciones Graficas, Madrid.
- POPPE, G.T. & Y. GOTO, 1991. European Seashells - vol. 1. Verlag Christa Hemmen, Wiesbaden.
- POPPE, G.T. & Y. GOTO, 1993. European Seashells - vol. 2. Verlag Christa Hemmen, Wiesbaden.
- RENARD, J. LE, 1997. CLEMAM - Check List of European Marine Mollusca, internet: <http://www.mnhn.fr/base/malaco.html>
- RODRIGUEZ, R.G. & J.M.P. SANCHEZ, 1997. Molluscos Bivalvos de Canarias. Ediciones del Cabildo Insular de Gran Canaria, Las Palmas.
- TITSELAAR, F.F.L.M., 1998. A revision of the European Patellidae Part 1. Vita Marina, 45(3/4): 21-62.

Adres van de auteur:

Jacob van Ruysdaelstraat 19

7482 XA Haaksbergen

E-mail: erikveldhuis@planet.nl

Website: <http://home.planet.nl/~erikveldhuis/>

Soortenlijst

Vindplaatsen in blokhaken achter de soort:

1 = Puerto de la Cruz, 2 = Los Christianos, 3 = Playa de las Teresitas

<i>Lepidopleurus cajetanus</i> (Poli, 1791)	[1]		<i>Charonia lampas lampas</i> (Linnaeus, 1758)	[1]	
<i>Chiton canariensis</i> D'Orbigny, 1834	[1, 2]		<i>Cymatium nicobaricum</i> (Röding, 1798)	[3]	(afb. 5)
<i>Patella piperata</i> Gould, 1846	[1]		<i>Cymatium parthenopeum</i> (Von Salis, 1793)	[1]	
<i>Patella ulysipponensis</i> Gmelin, 1791	[1, 2]	(afb. 3)	<i>Bursa marginata</i> (Gmelin, 1791)	[2]	(afb. 6)
<i>Smaragdia viridis</i> (Linnaeus, 1758)	[2]		<i>Bursa thomae</i> (D'Orbigny, 1842)	[2]	
<i>Emarginula tenera</i> Locard, 1892			<i>Atlanta lesueurii</i> Souleyet, 1852	[2]	
<i>Haliotis coccinea</i> Reeve, 1846	[1, 2, 3]		<i>Atlanta peronii</i> Lesueur, 1817	[1]	
<i>Jujubinus striatus</i> (Linnaeus, 1758)	[1]		<i>Ocenebrina aciculata</i> (Lamarck, 1822)	[1]	
<i>Gibbula candei</i> (D'Orbigny, 1838)	[1]		<i>Stramonita haemastoma</i> (Linnaeus, 1758)	[1, 2, 3]	
<i>Osilinus atratus</i> (W. Wood, 1828)	[1]		<i>Coralliophila meyendorffi</i> (Calcare, 1845)	[1]	
<i>Osilinus sauciatu</i> (Koch, 1845)	[1]		<i>Nassarius cuvierii</i> (Payraudeau, 1826)	[1]	
<i>Tricolia pullus</i> (Linnaeus, 1758)	[1, 2]		<i>Columbella adansoni</i> Menke, 1853	[1, 2, 3]	
<i>Cerithium rupestre</i> Risso, 1826	[1]		<i>Mitrella broderipi</i> (G.B. Sowerby I, 1844)	[1]	
<i>Cerithium vulgatum</i> Bruguière, 1792	[3]		<i>Mitrella ocellata</i> (Gmelin, 1791)	[1, 2]	
<i>Bittium incile</i> Watson, 1897	[2]		<i>Vexillum zebrinum</i> (D'Orbigny, 1839)	[1]	
<i>Bittium reticulatum</i> (Da Costa, 1778)	[1, 2]		<i>Granulina guanacha</i> (D'Orbigny, 1839)	[1, 2]	
<i>Marshallora adversa</i> (Montagu, 1803)	[2]		<i>Gibberula recondita</i> Monterosato, 1884	[1]	
<i>Monophorus perversus</i> (Linnaeus, 1758)	[1, 2]		<i>Mitra cornea</i> Lamarck, 1811	[1]	
<i>Epitonium algerianum</i> (Weinkauff, 1866)	[1, 2]		<i>Mitrolumna crenipicta</i> Dautzenberg, 1889	[2]	
<i>Gyroscala lamellosa</i> (Lamarck, 1822)	[1]		<i>Conus pulcher siamensis</i> Hwass in Bruguière, 1792	[2]	(afb. 4)
<i>Opalia crenata</i> (Linnaeus, 1758)	[1]		<i>Rissoella globularis</i> (Forbes & Hanley, 1853)	[1]	
<i>Eulima fuscozonata</i> Bouchet & Waren, 1986	[1]		<i>Chrysallida dollfusi</i> (Kobelt, 1903)	[2]	
<i>Parvioris ibizencus</i> (Nordsieck, 1968)	[1, 2]		<i>Pseudoscilla bilirata</i> (De Folin, 1870)	[2]	
<i>Littorina striata</i> (King, 1832)	[1, 2]		<i>Odostomella doliolium</i> (Philippi, 1844)	[2]	
<i>Rissoa albugo</i> Watson, 1873	[1]		<i>Odostomia plicata</i> (Montagu, 1803)	[2]	
<i>Rissoa guerinii</i> Recluz, 1843	[2]		<i>Ebala nitidissima</i> (Montagu, 1803)	[1]	
<i>Rissoa lia</i> (Monterosato, 1884)	[2]		<i>Pyrunculus hoernesii</i> (Weinkauff, 1866)	[1]	
<i>Rissoa similis</i> (Scacchi, 1834)	[2]		<i>Bulla striata</i> Bruguière, 1792	[2]	
<i>Rissoa violacea</i> Desmarest, 1814	[2]		<i>Atys macandrewi</i> E.A. Smith, 1872	[1, 2]	
<i>Alvania cimex</i> (Linnaeus, 1758)	[3]		<i>Weinkauffia turgidula</i> (Forbes, 1844)	[2]	
<i>Alvania canariensis</i> (D'Orbigny, 1840)	[1, 2]		<i>Cylichna cylindracea</i> (Pennant, 1777)	[2]	
<i>Alvania guanacha</i> Moolenbeek & Hoenselaar, 1989	[1, 2]		<i>Clio pyramidata</i> Linnaeus, 1767	[2]	
<i>Alvania multiquadrata</i> Van der Linden & Wagner, 1989	[1, 2]		<i>Creseis acicula</i> Rang, 1828	[1]	
<i>Alvania subcalathus</i> Dautzenberg & H. Fischer, 1906	[1, 2]		<i>Striarca lactea</i> Linnaeus, 1758	[3]	
<i>Alvania watsoni</i> (Schwartz in Watson, 1873)	[1]		<i>Perna perna</i> (Linnaeus, 1758)	[1]	
<i>Crisilla callosa</i> (Manzoni, 1868)	[2]		<i>Crenella canariensis</i> Odhner, 1932	[1]	
<i>Crisilla depicta</i> (Manzoni, 1868)	[2]		<i>Gregariella semigranata</i> (Reeve, 1858)	[1, 2]	
<i>Crisilla picta</i> (Jeffreys, 1867)	[2]		<i>Pinna rudis</i> Linnaeus, 1758	[2, 3]	
<i>Manzonia boogi</i> Moolenbeek & Faber, 1987	[2]		<i>Nodipecten corallinoides</i> (D'Orbigny, 1834)	[2, 3]	(afb. 8)
<i>Manzonia castanea</i> Moolenbeek & Faber, 1987	[1, 2]		<i>Chlamys pefselis</i> (Linnaeus, 1758)	[3]	
<i>Manzonia darwini</i> Moolenbeek & Faber, 1987	[2]		<i>Lima lima</i> (Linnaeus, 1758)	[1, 3]	
<i>Manzonia overdiepi</i> Van Aartsen, 1983	[2]		<i>Linga adansoni</i> (D'Orbigny, 1839)	[2]	
<i>Manzonia pelorum</i> Moolenbeek & Faber, 1987	[1]		<i>Ctena decussata</i> (O.G. Costa, 1829)	[3]	
<i>Onoba manzoniana</i> Rolán, 1987	[2]		<i>Loripes lacteus</i> (Linnaeus, 1758)	[2]	
<i>Zebina vitrea</i> A. Adams, 1854	[1, 2]		<i>Lucinella divaricata</i> (Linnaeus, 1758)	[2]	
<i>Pisinna glabrata</i> (Megerle von Mühlfeld, 1824)	[2]		<i>Pseudochama radians</i> (Lamarck, 1819)	[3]	
<i>Barleeia unifasciata</i> (Montagu, 1803)	[1]		<i>Lasaea rubra</i> (Montagu, 1803)	[2]	
<i>Caecum clarkii</i> Carpenter, 1858	[2]		<i>Cardita calyculata</i> (Linnaeus, 1758)	[1, 2]	
<i>Caecum elegantissimum</i> Carpenter, 1859	[2]		<i>Acanthocardia tuberculata</i> (Linnaeus, 1758)	[2, 3]	
<i>Lamellaria perspicua</i> (Linnaeus, 1758)	[1]		<i>Parvicardium vroomi</i> Van Aartsen, Menkhorst & Gittenberger, 1984	[1, 2]	
<i>Erosaria spurca</i> (Linnaeus, 1758)	[1, 2, 3]		<i>Plagiocardium papillosum</i> (Poli, 1795)	[2]	
<i>Luria lurida</i> (Linnaeus, 1758)	[1, 2]	(afb. 2)	<i>Tellina donacina</i> Linnaeus, 1758	[2]	
<i>Polycines lacteus</i> (Guilding, 1834)	[1, 2, 3]	(afb. 7)	<i>Tellina incarnata</i> Linnaeus, 1758		
<i>Phalium granulatum</i> (Von Born, 1778)	[3]	(afb. 9)	<i>Venus verrucosa</i> Linnaeus, 1758	[3]	
			<i>Gouldia minima</i> (Montagu, 1803)	[2]	
			<i>Callista chione</i> (Linnaeus, 1758)	[2]	
			<i>Lentidium mediterraneum</i> (O.G. Costa, 1828)	[2]	
			<i>Hiatella arctica</i> (Linnaeus, 1767)	[1]	
			<i>Lyrodus pedicellatus</i> (De Quatrefages, 1849)	[3]	
			<i>Dischides politus</i> (S. Wood, 1842)	[2]	